

Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform eddigi eredményei és jövőbeli teendői

Urbányi Béla

Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Halgazdálkodási Tanszék, Gödöllő

Kivonat

A Platform idei elsődleges célja a halászati ágazat teljes terméklánc szereplőinek bevonása, párbeszédre ösztönzése a terület problémái, ötletei, igényei és kívánságai feltérképezésére; továbbá hogy válaszokat adjon a kutatás-fejlesztés-innováció-oktatás területén felmerült kérdésekre, javaslatokra.

Az ágazat különböző szereplői együttesen komoly hatással bírhatnak érdekeik érvényesítésére, és kedvezőbb helyet foglalhatnak el az EU tagállamai között. Ez azt is eredményezi, hogy a nemzetközi akvakultúra integráns, érdekeiket érvényesíteni tudó részévé válhatnak.

A Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform négy szakmai találkozót és egy záró rendezvényt szervezett idén tavasszal, amelyre a halászati ágazat különböző szférái és képviselői kerültek meghívásra. A találkozók célja a terméklánc különböző szereplőinek megszólítása, igényeinek felmérése, a fejlesztésre váró területek és termelési fázisok felvázolása, lehetőségek megismerése volt.

A találkozókön elhangzottakból markánsan kitűnik, hogy az ágazat szereplői miben látják a halászság erősségeit és lehetőségeit, valamint erős önkritikát gyakorolva rávilágítottak a halászati szektor gyengeségeire és veszélyeire.

A találkozókön elhangzottak alapot adnak a Platform fő küldetésének számító Halászati K+F+I+O stratégia megalkotásához, melyet az elkövetkező évben szükséges elkészíteni és az ágazat szereplőivel megvitatni.

Bevezetés

2007-ben a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) által kiírt Magyar Technológia Platform pályázatok keretén belül a SZIE Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar Halgazdálkodási Tanszéke a **Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform (MHTFP)** címmel nyert pályázatot. A pályázatban megfogalmazott célok megvalósítására 2 év (2008. 06. 02. - 2010. 05. 31.) áll rendelkezésre az egyetemi és a szakma kollégáinak (terjedő időszakban).

A **Platform célja** a halászati ágazat teljes terméklánc szereplőinek bevonása, párbeszédre ösztönzése, a terület problémáinak, ötleteinek, igényeinek és kívánságainak feltérképezése; továbbá hogy válaszokat adjon a kutatás-fejlesztés-innováció-oktatás területén felmerült kérdésekre, javaslatokra.

Az ágazat különböző érdekeltségű szereplői együttesen komoly hatással bírhatnak érdekeik érvényesítésére. Ez azt is eredményezi, hogy a nemzetközi akvakultúra integráns, érdekeiket érvényesíteni tudó részévé válhatnak.

A Platform tevékenységei az első évben

A **Platform első lépése** volt a menedzsment felállítása, valamint a honlap beindítása, a szakma széleskörű tájékoztatása a Platform működésének megkezdéséről. A kialakított Platform iroda 2 fő, teljes állású fiatal kollégát foglalkoztat (Trenovszki Magdolna és dr. Bokor Zoltán), emellett a pénzügyi kontrollt az egyetemünk Pénzügyi Osztályának kollégája (Korsós Zoltánné) végzi. A Platform szakmai vezetőjét (dr. Urbányi Béla) egy asszisztens kolléga (Pilcsik Tünde) is segíti. A Platform szakmai munkáját a Projekt Irányító Bizottság (PIB) irányítja, melynek vezetője Lévai Ferenc, a Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa alelnöke, társelnöke dr. Váradai László a Halászati és Öntözési Kutató Intézet főigazgatója.

2009. február 3-án az European Aquaculture Technology and Innovation Platform (EATIP) találkozóját a belgiumi Gentben tartották meg, ahol a Szent István Egyetem munkatársai, a nemzeti Platform képviselőiben: dr. Urbányi Béla szakmai vezető és Trenovszki Magdolna munkatárs, valamint dr. Váradai László, a HAKI főigazgatója képviselték a hazai Platformot. A kiutazás célja volt, hogy a hazai Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform jelenlétével jelezze azon szándékát, hogy részt kíván venni az EATIP munkájában, valamint aktív közreműködésével képviselje a hazai, és Közép-Kelet-Európai halgazdálkodó és haltenyésztő szervezeteket.

A Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform **négy szakmai találkozót és egy záró rendezvényt** szervezett idén, amelyre a halászati ágazat különböző szféráinak szereplőit és képviselőit várták. A találkozók célja a terméklánc minden résztvevőjének megszólítása, igényeinek felmérése, a fejlesztésre váró területek és termelési fázisok felvázolása, lehetőségek megismerése volt – egy-egy alkalommal február és március során, azzal a kiemelt céllal, hogy a Stratégiai Kutatási Terv-hez elegendő muníciót szerezzünk a szakmától. A Platform ezen workshopok keretében modern módszerek segítségével megvitatta a halászati ágazat kutatás-fejlesztési és innovációs problémáit, lehetőségeit és megoldási módjait. Elmondható, hogy sikerült olyan „ingereket” és információkat begyűjteni, melyek elegendő „muníciót” adnak ahhoz, hogy az ágazat rövid- és középtávú K+F+I+O stratégiáját megalkossuk.

A Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform **négy szakmai találkozót és egy záró rendezvényt** szervezett idén, amelyre a halászati ágazat különböző szféráinak szereplőit és képviselőit várták. A találkozók célja a terméklánc minden résztvevőjének megszólítása, igényeinek felmérése, a fejlesztésre váró területek és termelési fázisok felvázolása, lehetőségek megismerése volt – egy-egy alkalommal február és március során.

Megbeszélések időpontja és meghívottak köre:

- ❖ 2009. február 20.: fogyasztói réteg/szféra képviselői, 24 fő részvételével,
- ❖ 2009. február 27.: termelői réteg/szféra képviselői, 43 fő részvételével,
- ❖ 2009. március 6.: feldolgozó és kereskedői réteg/szféra képviselői, 26 fő részvételével,
- ❖ 2009. március 20.: ágazati irányítás (vízügy, halegészségügy, környezetvédelem, érdekképviselet, stb.) és kutatás képviselői, 47 fő részvételével,
- ❖ 2009. március 27.: zárórendezvény, minden résztvevő számára (eredmények összefoglalása), 56 fő részvételével.

A Platform ezen workshopok keretében megvitatta a halászati ágazat kutatás-fejlesztési és innovációs problémáit, lehetőségeit és megoldási módozatait. Elmondható, hogy sikerült olyan „ingereket” és információkat begyűjteni, melyek elegendő „muníciót” adnak ahhoz, hogy az ágazat rövid- és középtávú K+F+I+O stratégiáját megalkossák. A workshopokon elhangzottak összefoglalásáról, ezek elemzéséről és a további tennivalókról tájékoztatást adtak a zárórendezvényen, melyet március 27-én a Gödöllői Királyi Kastélyban tartottak, ahol is a következő előadások hangzottak el:

- √ dr. Urbányi Béla (tanszékvezető, Szent István Egyetem): A Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform bemutatása és a céljainak ismertetése.
- √ Kováts Ferenc (szakértő, NKTH): Platformok szerepe és jelentősége a hazai K+F szektorban.
- √ Takács Zita (vezető tanácsadó, Szinergia Kft.): A workshopok összegzése és főbb üzeneteik.
- √ Torgeir Edvardsen (szakmai vezető, EATIP): Az EATIP célja, struktúrája, nemzeti platformok szerepe.
- √ dr. Váradai László (főigazgató, HAKI): Az édesvízi akvakultúra kutatások trendjei a világban.
- √ Gábor János (osztályvezető, EHA-IH): Az EHA, mint pénzügyi eszköz bemutatása.
- √ dr. Orosz Sándor (ügyvezető elnök, HALTERMOSZ): Halászati érdekvédelem és a kutatás kapcsolata.
- √ dr. Andrey Bogeruk (igazgató, FCFSG): Orosz Akvakultúra Platform bemutatása
- √ Bardócz Tamás (halászati szakértő): A Platform kutatási stratégia alkotásának további folyamata.

A találkozót dr. Urbányi Béla, a platform szakmai vezetője nyitotta meg és előadásában megjegyezte, hogy a Platform számára fontos feladat, hogy aktív kapcsolatot építsen ki a halászati ágazat teljes terméklánc szereplői között.

Az NKTH részéről Kováts Ferenc szakértő tartott előadást. Prezentációjában bemutatta a Platformok jövőbeni szerepét, illetve felvázolta az ágazat lehetőségeit, amennyiben sikeresen végigviszik a Platform fő feladatát, a K+F+I+O stratégiaalkotást.

Takács Zita szaktanácsadó, a workshopok lebonyolítását végző közreműködő szervezet részéről mondta el tapasztalatait, adott útmutatót a stratégiaalkotáshoz. Elmondta, hogy az egyes szakmai találkozók sikeresen sikerült felmérni az ágazat igényeit, üzeneteket alkotni, és több-kevesebb sikerrel bevonták a halászati ágazat különböző szféráinak szereplőit és képviselőit.

Az EATIP-t (European Aquaculture Technology and Innovation Platform) Torgeir Edvardsen (SINTEF Fisheries and Aquaculture, International Projects and Consulting munkatársa, Norvégia) képviselte, aki az előadásában részletezte az EATIP struktúráját, céljait és jövőbeni elképzeléseiket. Megemlítette, hogy létrehozta az Igazgató Tanácsot, melynek célja és feladata a nemzetközi platform koordinálása és menedzselése. Az EATIP Tematikus Területek koordinátora, beszélt a nemzeti platformok szerepéről, lehetőségeikről és arról, hogy felvették a kapcsolatot a magyar platformmal.

A HAKI-t dr. Váradi László igazgató úr képviselte a zárórendezvényen, aki az EATIP „Technológia és Rendszerek” Tematikus Területe Munkacsoportjának szakmai vezetői posztját tölti be. Előadásában a nemzetközi kutatási trendekre tért ki.

Gábor János az EHA pályázatról számolt be. Ecsetelte az elmúlt időszak történéseit, és felvázolta, hogy az egyes prioritási tengelyekhez köthető támogatások mikor realizálhatók a hazai halászság számára.

Dr. Orosz Sándor az érdekképviseleti munkáról tájékoztatta a jelenlévőket, az ágazat jelenlegi jog- és törvénymódosítási problémáiról és feladatairól, és kitért a K+F szektor jelentőségére.

A találkozón előadást tartott a moszkvai FCFSG munkatársa dr. Andrey Bogeruk, aki az orosz platform létrehozásában és működésében meghatározó (irányító) funkciót tölt be.

Bardócz Tamás szakértő felvázolta a Platform előtt álló következő fő feladatot, mely a stratégiaalkotás lesz. Bemutatta a módszertant és az időbeni ütemezést, hogy az ágazati Platform határidőre elkészüljön az anyaggal, majd azt az ágazati egyeztetésre átnyújthassa.

Összességében elmondható, hogy egy új megközelítésben került terítékre a hazai halászati szektor K+F+I+O áttekintése, mely pro- és kontra váltott ki véleményeket és érzelmeket az ágazat szereplőiből. Azonban a Platform menedzsment szilárd meggyőződése, hogy a workshopok elérték céljukat, az ágazatban először alkalmazott metodika „jól” vizsgázott, és hasznos, a stratégiába beépíthető üzeneteket sikerült az ágazat minden szférájából kapni.

A jövő feladatainak ütemezése és bemutatása

A stratégia alkotás célkitűzése:

- ✓ A halászati kutatás minden szereplője által támogatott és elfogadott közös K+F stratégia alkotása,
- ✓ Stratégia illesztése a hazai és európai halászatfejlesztési stratégiákhoz,
- ✓ A magyar halászat és halászati kutatás specifikumainak beillesztése.

A stratégiaalkotást egy ún. **tervezési környezetbe** kell beilleszteni, melynek ismerete elengedhetetlen a stratégia megfelelő minőségű megalkotásához.

- ✓ Globális gazdasági változások

- ✓ Természeti környezet változásai
- ✓ Társadalmi trendek
- ✓ EU politikák
 - Élőhely direktíva
 - Madárvédelmi direktíva
 - Vízkeret irányelv
- ✓ Nemzeti fejlesztési stratégiák
- ✓ Mennyire alkalmazkodjon a stratégia a változó környezethez?
 - Rendelkezésre álló erőforrások
 - Mozgástér tekintetében

A stratégia kialakítása előtt **fel kell tárn**i azokat a dokumentumokat is, melyek rendelkezésre állnak, és melyek bizonyos mértékben foglalkoznak az ágazat K+F+I terveivel és törekvéseivel.

- ✓ EATIP tevékenysége és dokumentumai,
- ✓ Magyar agrár kutatás-fejlesztési és innovációs stratégia,
- ✓ Nemzeti Halászatfejlesztési Stratégia (NHST),
- ✓ Halászati Operatív Program (HOP),
- ✓ Nemzeti és EU kutatási projektek,
- ✓ HAKI napok,
- ✓ Platform workshopok.

A kialakításra kerülő stratégiától az alábbi **minimális kritériumok** várhatóak el:

- ✓ Helyzetelemzés, fejlődési lehetőségek bemutatása, áttekinti a szakterületen tapasztalható trendeket és kihívásokat,
- ✓ Meghatározza a közép- és hosszú távú célokat, prioritásokat,
- ✓ Meghatározza a platform jövőképét,
- ✓ Támponkat ad a stratégia megvalósítását segítő környezet alakításához.

Viszont fontos hangsúlyozni, hogy az ágazatnak **speciális sajátosságai** is vannak, melyek a stratégia kidolgozásánál figyelembeveendőek, mivel markánsan különböznek más ágazatok jellemzőitől:

- ✓ EHA támogatások innovatív felhasználása rövid távú feladat, nem hagyható figyelmen kívül az ágazatba áramló beruházási összeg,
- ✓ Rövidtávon elsősorban a technológia transzferre és az innováció ösztönzésre kell fókuszálnia a stratégiának,
- ✓ Egyben kell kezelnie a természetesvízi halászatot, haltermelést, halfeldolgozást.

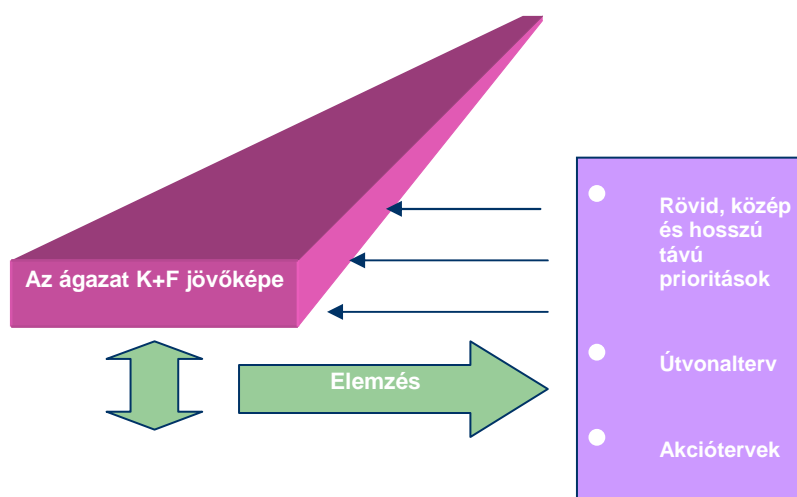
További sajátosság, hogy a **stratégiát szorosan illeszteni kell az EATIP által megfogalmazott elvárásokhoz** (ami most a stratégiaalkotást is lassítja):

- ✓ Jövőkép közös elemeinek beépítése,
- ✓ Helyzetelemzés és prioritások egyeztetése az EATIP releváns Térmaterületeivel,
- ✓ Párhuzamos, „tükör” akciótervek meghatározása az EATIP-el,
- ✓ „Kutatási rések” azonosítása az EATIP akcióterveiben.

A feladatokat összefoglalóan mutatja be az 1. ábra.

A stratégiatervezésnél a korábban már ismertetett dokumentumok mellett legjelentősebb mértékben az **alábbi dokumentumokat** kívánjuk alapul venni:

- ✓ Jövőkép dokumentum
 - EATIP Vision document,
 - NHST jövőkép,
 - Platform workshopok üzenetei, SWOT-ok egyes elemei.
- ✓ Helyzetelemzés
 - Platform workshopok SWOT analízise,
 - NHST helyzetelemzés,
 - Kutatási infrastruktúra helyzetének felmérése.

1. ábra: A Platform stratégia alkotásának feladatai

A **stratégia fejlesztése** során az alábbi fő lépéseket kívánjuk végrehajtani:

- ✓ Prioritási területek meghatározása,
- ✓ Belső szinergiák feltérképezése,
- ✓ Együttműködés lehetősége más ágazatokkal,
- ✓ Prioritások időbeni sorrendjének meghatározása,
- ✓ Akcióterv készítése
 - Rövidtávon konkrét akciók meghatározása (Innovatív fejlesztések ösztönzése),
 - Középtávon beavatkozási területek leírása,
 - Hosszútávon lehetséges tevékenységek vázolása.

A tervezett **munkamódszereink** során egy ún. munkaszervezetet kívánunk kialakítani, mely előkészíti az anyagokat a már felállt PIB (Projekt Irányító Bizottság) számára, mely véleményezi az anyagokat, és javaslatokat tesz azok módosítására.